

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrť leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrť leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 11. maja 1894.

Politiški oddelek.

Prazen vrišč.

Koncem minolega tedna je bilo po časopisih mnogo vrišča, pisalo se je o nevarnosti za koalicijo. Nekateri, ki koalirancev ne poznajo, so že mislili, da se v kratkem času koalicija razbije. Mi temu nismo verjeli, gospodje, ki so sedaj v koaliciji, se v mnogih rečeh tako vjemajo, da si ne moremo misliti, da bi kmalu res drug družega pustili. Gosp. Ebenhoch je po raznih shodih zadnje čase razvijal ideje o socijalnem vprašanju, da jih pač lahko podpiše vsak manšesterjanec. Da bi o kakem gospodarskem vprašanju se kak tak mož odločno nasproti postavil nemškimi liberalcem, na to še misliti ni. Zaradi tega smo tudi takoj vedeli, da bodo gospodje kmalu zopet prijatelji in res nismo se motili. Danes so že nemški konservativci pripravljeni držati ne le grofa Hohenwarta, temveč tudi Plenerja.

Sporekli so se bili nekaj o valutni reformi. Kakor znano valutna reforma se tako gladko ne vrši, kakor se je pričakovalo. Ko je bil Plener še navadni poslanec je vedno zahteval, da se začne plačevanje v gotovini in napadal najprej Dunajevskega, da se ne loti valutne reforme, za tem pa pl. Steinbacha, zakaj da odlaga plačevanje v gotovini. Pričakovali bi bili, da bode g. Plener, ko finančni minister postane, kar čez noč nas razveselil s faktično zlato veljavo, veselili smo se že zlatih kron. Sedaj se pa kaže, da si mož ne ve dalje pomagati. Niti zlate arije ne more spraviti s sveta in dokler tega ne doseže, je vse vrejevanje valute le pesek v oči. Prepričati smo se imeli priliko, da je gospod Plener pravi pritlikovec proti svojima prednikoma, kar se tiče finančnih znanostij.

Pomisliti je, da ima on mnogo lažje stališče, nego je imel Steinbach. Skoro ves parlament sedaj podpira vlado. In kaj je Plener storil za vravnavo valute? Do sedaj še ne družega, da hoče naenkrat spraviti s po-

močjo banke nekoliko državnih bankovcev iz prometa. Kakor je častitim čitateljem „Novic“ že znano, hoče vzeti novo posojilo, da nakupi nekaj zlata. Tega zlata pa finančni minister Plener ne misli poslati mej svet, temveč ga pošlje avstro-ogerski banki, da mu da bankovcev in pa srebrnih goldinarjev, da ž njimi zamenja goldinarske bankovce in petake. Konec vsej tej modrosti bode, da plača država nekaj milijonov obrestij več na leto. Sedanji goldinarski bankovci so prav za prav brezobrestno državno posojilo, katero hoče Plener premeniti v obrestno. Kdo bode torej imel dobiček? Veliki kapitalisti, zlasti banka, ker dobi mnogo zlata na razpolago, od katerega jej ne bode treba plačevati obrestij. Mi vemo, da bode treba državne bankovce spraviti iz prometa, ali Plener, če je dober finančni minister, bi moral drugje dobiti sredstev, ne pa le v novih dolgovih. Njegova prednika bi tudi bila lahko na ta način jih spravljala iz prometa, ali če bi bila tako gospodarila, bi ne bila mogla Plenerju pustiti ravnotežja v državnem gospodstvu. Tudi za to še ni taka sila. Le druge stvari, ki so v zvezi z valutno reformo, naj se uredi, državni bankovci naj se polagoma jemlje iz prometa, kakor bodo ravno sredstva na razpolago. To pot je hotel hoditi Steinbach in je tudi najvarnejša in najgotovnejša, če tudi ni hitra.

Po Plenerjevi poti pa znamo priti do tja, kamor so prišli z vrejenjem valute v Italiji. Ni še tako dolgo tega, kar je Italija imela cvetoče finance, kje je pa sedaj, ko se je valuta uravnavala na najlahkomišljenejši način. Da avstrijski narodi ne morejo biti veseli take preustroje valute, je jasno, o poslancih ne govorimo, ker jim volilna reforma take skrbi napravlja, da niti drugih vprašanj ne morejo s preudarkom premišljevati.

Vsi koalicijski poslanci bi bili brez izjeme glasovali za Plenerjeve valutne predloge, da se pri tem niso zgodele neke druge stvari. Bliža se konec privilegiju avstro-ogerske banke. Treba ga bode zopet podaljšati. Zaradi tega so se začela pogajanja mej banko o pogojih, pod katerimi bi za državo opravljala dosedanje posle. Banka je stavila take pogoje, da je finančni minister kar naredil

kisel obraz. Država bi bila za več milijonov slednje leto na škodi, ko bi privolila v bankine pogoje. Ta stvar bi pa ne bila vladnih načrtov motila, ako bi ne bilo prezgodaj prišlo v javnost, kake pogoje stavlja banka.

Plener sam se ni upal zagovarjati banke, če tudi je prijatelj kapitalistov. Bal se je namreč, da bi stvar utegnila le preveč škodovati njegovi stranki pri kacicah volitvah. Izrekel se je, da on bančnih pogojev sprejeti ne more, temveč hoče rajši osnovati državno banko. Je li on to zares mislil, ne vemo; vemo pa, da do tega ne pride pod koalicijsko vlado, ki je popolnoma odvisna od židovskih kapitalistov.

Mislili bi bili, da bode Plener počakal z valutno reformo dokler ni z banko na čistem. On pa po sili hoče banki nesti zlato. Če bi se privilegij ne obnovil, bi to imelo veliko nepravilno. Banka bi zlato vrnila, ali bi se jej morali bankovci in goldinarji, ki jih da, hitro vrniti. Vse to bi pa kaj slabo vplivalo na ves narodnogospodarski razvoj. Sploh bi se pa vlada, če začne s pomočjo banke vrejevati valuto, se tako zapledla, da ne bode lahko mogla nazaj, ako neče hudo pretresti našega državnega kredita. To bode gotovo banka porabila, da bode pri pogajanjih še hujše pritiskala, in zatorej lahko rečemo, če sedaj zmaga v parlamentu vlada s svojimi valutnimi predlogami, da se bode bančni privilegij podaljšal le z malo drugačnimi pogoji, kakor jih je stavila banka.

Zaradi tega so nekateri poslanci že z ozirom do svojih volilcev imeli nekaj pomislikov proti vladni valutni predlogi in želeli, da se odloži, ali Plener je v vseh treh glavnih klubih pretil, da odstopi. Hohenwart je pa mislil odložiti predsedništvo konservativnega kluba, ko je večina kluba se izrekla proti vladi.

Stvar se je pa poravnala, kakor hitro se je videlo, da bi utegnila odstopiti sedanja vlada in bi utegnila priti zopet Taaffe in Steinbach.

Da se to ne zgodi, so hitro vsi vladni nasprotniki v vseh treh klubih voljni postali. Hohenwartu so hitro člani konservativnega kluba dali neko zaupnico in on je obljubil, da še dalje ostane klubu na čelu.

Vsa ta zadeva je nas jasno poučila, da je konservativni klub pač sedaj brez vsacega pomena. Plener je vodja koalicije, Hohenwart mu je zvest pomočnik in konservativci pa iz strahu pred volilno reformo izpolnijo vsako levičarsko željo.

Lahko si mislimo, kakšna bode davčna ali pa obrtna reforma, ako se izvede pri taci razmerah. Kmetijski in obrtni stan nima nič pričakovati od tega državnega zbora. Razmere se pa poprej ne premene, da se zbor s kako volilno reformo prenovi. Volilna reforma bode pa morala biti taka, da pridejo v velikem številu novi življi v zbor. ker sedanje velike stranke niso za nobeno večje in težje parlamentarno delo.

Politični pregled.

Državni zbor je te dni se posvetoval o budgetu finančnega ministerstva. Slišale so se stare pritožbe o prevelikih pristojbinah itd. Vlada ni obljubila nobenih olajšav, Seveda od vlade, v kateri imajo glavno besedo pristni nemški liberači, pač ni upanja, da bi kaj storila za kmete in malega obrtnika. Dr. Roser je letos 30. krat predlagal, da se mala loterija odpravi. Govornik je našteval, koliko loterija škoduje. Od 1819. do 1886 leta je požrla 13000 milijonov goldinarjev. Loterija požira njive, travnike, hiše, denar in čast. Navajal je celo število žalostnih slučajev, ki so posledica loterije. Seveda je vse bilo zastoj. Loterija zadeva le nižje ljudstvo. Liberalna vlada pa neče odpraviti nobenega davka, ki bi zadeval nižje prebivalstvo. Že kdaj bi pa bili malo loterijo odpravili, da je v škodo bogatinom.

Komedija v Hohenwartovem klubu. — Zaradi valutnih predlog je v Hohenwartovem klubu bilo prišlo do razpora. Plener se je bil, predno je predložil, svoje valutne predloge, dogovoril z grofom Hohenwartom. Zaradi tega je grof Hohenwart se čutil zavezanega potegniti se za valutno predlogo. Ker je pa slutil, da sam nima dovolj vpliva, je povabil v klub Plenerja in Falkenhayna, da dokažeta klubu neobhodno potrebo valutne reforme. Plener je v klubu govoril dve uri, Falkenhayn dve uri in Hohenwart tudi dve uri, ali mnogi klubovi člani so pa ostali popolnoma nedostopni za taka dokazovanja in večina se je izrekla proti valutnim predlogom. Grof Hohenwart je na to odložil vodstvo kluba. Sedaj je pa nakrat nekaterim članom klubovim postalo žal, da so razžalili svojega dobrega načelnika in podpisali so mu hitro neko zaupnico. Grof Hohenwart je na to izjavil, da ostane klubov načelnik. Najbolj čudno je pa to le. Po klubovem sklepu bi bili morali vsi klubovi člani glasovati zoper valutne predloge, ali se pa izdržati glasovanja. Ta sklep se pa ni preklical, ker klub ni imel nobene seje, ampak so posamični člani kar sami sklenili, da bodo glasovali, kakor bodo hoteli. Sedaj je tako postopanje liberalcem v korist. Ko bi pa bil klub sklenil, da imajo vsi glasovati za vladno predlogo, bi se pa bilo pač z vsemi silami pritiskalo, da vsi člani glasujejo v zmislu klubovem. Mari ni le preočitno iz tega, da konservativni klub opravlja sedaj le posle za nemške liberalce. To je pač dobra posledica koalicije. Mi se le čudimo tistim poslancem, ki so glasovali proti valutni predlogi, da puste, da se sklepi kluba tako prezirajo. Če so mož beseda bi pustili pač rajši iti Hohenwarta, nego rušiti klubovo disciplino.

Tiskovni zakon. — Vlada se je že izjavila glede premembe tiskovnega zakona. Pojasnila, katera sta dala pravosodni in pa minister notranjih stvari v odseku, so pač taka, da jih gotovo nikdo ne more biti vesel. Jedino v odpravo kavcije bi se privolilo, pa še to z jako oteževalnimi pogoji, da bi list ustavili v treh dneh, ko bi bil v globo, ali plačilo stroškov obsojen, ako globe ne plača ali vloži denarja v zagotovilo plačila, ko bi se bil proti obsodbi pritožil. Konfiskacije bi se omejile samo, če se tiskovne stvari vzamejo porotnikom in izroče rednim sodnikom. S tem bi pač le prišli z dežja pod kap. Koleka odpraviti pa ne pusti finančni minister. Dobili smo povsem vtis, da sedanja vlada ne mara za nezavisno časopisje, posebno je pa pravosodni minister grof Schönborn trdosrčen mož. Vse velike stranke se pa seveda z vsem zadovoljijo, kar reko ministri.

Civilni zakon na Ogerskem. — Te dni se je zavrgel v ogerski zbornici velikašev civilni zakon. Položaj se je za vlado jako neugodno zasukal, kajti prišli so v zbornico vsi tisti dvorni dostojanstveniki, ki so njeni člani in so glasovali proti civilnemu zakonu. Ker navzočnost dvornih dostojanstvenikov močno vpliva, smo pričakovali, da vlada propade. Wekerle baje misli sedaj odstopiti, to pa jedino zaradi tega, ker vidi v priходу dvornih dostojanstvenikov v gospodsko